

نقش مشارکت مردمی و عوامل مؤثر بر پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان

الهه پهلوان^۱، حمیدرضا صادقی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۳/۲۳

چکیده

امنیت امروزه از جمله موضوعاتی است که همواره توجه دولتمردان را به خود جلب نموده، از این رو وقوع جرایم موجب از بین رفتن امنیت در سطوح مختلف جامعه می‌شود، زمانی که از وقوع جرایم جلوگیری به عمل نیاید موجب کاهش امنیت و در نهایت منجر به نارضایتی مردم از حکومت گردیده و این امر پیامدهای ناگواری را با خود به همراه خواهد داشت. همچنین جرم سرقت نیز از جرایمی است که باعث کاهش نظم و امنیت در جامعه می‌شود. هدف تحقیق حاضر بررسی نقش مشارکت مردمی و عوامل مؤثر بر پیشگیری از جرم سرقت در محدوده شهرستان سمنان است. روش اجرای این تحقیق حاضر، از نوع پیمایش اجتماعی است و جامعه آماری تحقیق را ۲۹۶ نفر از شهروندان ساکن شهرستان سمنان تشکیل می‌دهند و اطلاعات تحقیق با استفاده از تکنیک پرسشنامه همراه با مصاحبه جمع‌آوری گردیده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بین شاخص‌های آموزش پیشگیری از جرم سرقت توسط رسانه‌های گروهی، شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان، شناسایی و نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) از بعد پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد. بطوری که هر چه میزان این فعالیت‌ها با جدیت بیشتری صورت گیرد؛ به همان میزان مشارکت، تعامل و اعتماد مردم به نیروی انتظامی بیشتر می‌شود.

واژگان کلیدی: سرقت، جرم، پیشگیری، مشارکت مردمی، نظم و امنیت سمنان.

^۱ کارشناسی ارشد علوم اجتماعی.

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی.

مقدمه

یکی از قدیمی‌ترین جرایم علیه اموال که شاید از همان ابتدای پیدایش مفهوم مالکیت در میان جوامع بشری مبتلابه بوده و معمولاً مجازات سختی برای مرتکبین آن در ادیان و قبایل و جوامع مختلف پیش‌بینی شده، جرم سرقت^۱ است. این جرم به دلیل آسان بودن ارتکاب آن در مقایسه با جرایم دیگر و محسوس بودن منفعت حاصل از آن بخش اعظمی از جرایم ارتكابی در کشور ما را تشکیل می‌دهد. با گذشت زمان، شیوه‌ها و روش‌های سرقت، نوع اموال و اشیاء مسروقه، وسایل و ابزارهای مورد استفاده برای ارتکاب سرقت تغییر یافته، بطوری‌که امروزه برخی از سارقان از آخرین تکنیک‌ها و فناوری‌ها برای انجام جرایم خود استفاده می‌کنند. سرقت یکی از مهمترین مشکلات و آسیب‌های اجتماعی است که زمینه را برای پیدایش انحرافات و خطرات دیگر فراهم می‌کند و اساساً سرقت سبب تزلزل امنیت اقتصادی شده و مردم را از کار و فعالیت دلسرد می‌کند، زیرا کوشش خود را نابود شده می‌بینند. به همین منظور در همه جوامع سرقت را امری خلاف شرافت انسانی به حساب می‌آورند (شعبانی، ۱۳۸۵: ۴). از آنجایی‌که جرم سرقت به‌صورت متنوعی در حال وقوع است، می‌توان گفت مهمترین آن سرقت منزل است. زیرا منزل مکانی است که فرد جسم، جان، شرف خود را در آن حرز می‌گذارد و همه اسرار و رموز پنهانی زندگی خود را در آن قرار می‌دهد. در صورتی‌که اگر این حرز بشکند، سریعاً اذهان عمومی را مشوش کرده و موجب ناامنی و بی‌اعتمادی آحاد مردم را نسبت به نیروی انتظامی بر می‌انگیزد (شعبانی، ۱۳۸۵: ۳).

لطمات روحی و جسمی که شهروندان و به اصطلاح مال باختگان از این رهگذر متحمل می‌شوند، حتی بعد از کشف سرقت و دستگیری سارق یا سارقان تا مدت طولانی بر طرف نخواهد شد. پیشگیری از وقوع سرقت و دیگر جرایم، از وظایف اساسی و عمومی نیروی انتظامی است و انتظارات مردم در زمینه پیشگیری از جرایم خصوصاً سرقت در سطح وسیعی می‌باشد. مردم نیز عملکرد و میزان تلاش نیروی انتظامی را با توانایی در برقراری امنیت و جلوگیری از جرم ارزیابی می‌کنند (کردلو، ۱۳۸۴: ۴). اما نیروی انتظامی هر چقدر هم قدرتمند در سطح جامعه ظاهر شود باز هم نمی‌تواند به تنهایی مانع از وقوع جرایم شود و اینجاست که نقش مشارکت مردم در پیشگیری از وقوع جرایم در کنار نیروی انتظامی نمود پیدا می‌کند. در نتیجه

^۱ theft

این مشارکت، همکاری مؤثر آحاد مختلف جامعه با یکدیگر در پیشگیری از جرایم می‌باشد و این امر موجب تحولات و تغییرات مثبت در خصوص کاهش جرایم خصوصاً جرم سرقت خواهد بود.

بیان مسئله

امروزه امنیت، محدود به آرامش پس از جنگ‌های ویرانگر و توانایی نظامی نبوده، بلکه به تمام سطوح زندگی مدرن انسان مربوط می‌شود. امروزه مفهوم امنیت تنها مسایل نظامی را در بر نمی‌گیرد، بلکه تمام عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و... زندگی انسان را شامل می‌شود. نظم و امنیت لازم و ملزوم هم هستند بطوری‌که جامعه بدون نظم اجتماعی فاقد امنیت خواهد بود و وجود امنیت هم حاکی از وجود نظام اجتماعی مقتدر و مسلط بر اوضاع است. نیروی انتظامی نقش محوری و اساسی را در استقرار نظم و امنیت در جامعه ایفاء می‌نماید. لیکن از آنجایی‌که عوامل گوناگونی در وقوع جرایم دخالت دارند، کنترل برخی از این عوامل از حیثه کار نیروی انتظامی خارج است. به همین دلیل است که نیروی انتظامی به تنهایی قادر نیست بر مشکلات پیشگیری از جرایم غلبه کند.

امروزه پدیده سرقت، امنیت اجتماعی و اقتصادی شهروندان را تهدید و به نوعی با نظم و امنیت کشور در ارتباط است و به همین دلیل باعث ایجاد ناامنی در جامعه می‌شود. جرم سرقت وابسته به عوامل مختلفی (عوامل فردی و ساختاری) است که از جمله عوامل آن می‌توان به عوامل فردی شامل عدم رعایت نکات ایمنی در محافظت از اموال توسط افراد و آسیب‌های اجتماعی منجر به انحراف سارقان است اشاره نمود. عوامل ساختاری نیز به عوامل مؤثر و بازدارنده جرم سرقت می‌پردازد. اما آنچه در این بین اهمیت دارد، نقش سازنده نیروی انتظامی در پیشگیری از جرم سرقت است که این نقش با مشارکت مردم می‌تواند به‌عنوان یک عامل سازنده نقش آفرینی کند. زیرا هیچ‌گاه نمی‌توان به‌صورت مطلق از وقوع جرم سرقت پیشگیری نمود، اما می‌توان در کمیت آن تأثیر گذاشت و میزان وقوع این پدیده را کاهش داد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

جست‌وجوی علل پدیده‌های علمی، اجتماعی، سیاسی و...، کوشش برای آگاهی از چگونگی وقوع پدیده‌ها، تلاش برای چاره‌جویی و اجتناب از پدیده‌های نامساعد و تشدید امور مطلوب، از تازگی‌های عصر نوین است (شیخاوندی، ۱۳۷۹: ۲۷). به همین دلیل است که در جامعه‌ی جدید، رفع

هر گونه نابسامانی یا مشکل در زمینه‌ای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و یا سیاسی، نیازمند بررسی‌های کارشناسانه با هدف بررسی علل بروز این پدیده‌ها و نیز ارائه راهکارهای کارآمد برای رفع آن نابسامانی‌هاست (هوشمند و کوه‌شکاف، ۱۳۸۳: ۱۱۱). سرقت پدیده‌ای است که هم زمان برهم زنده‌ی امنیت مالی و جانی افراد جامعه بوده و سارق با ارتکاب سرقت، ضمن آن که تا حد زیادی انگیزه‌ی تلاش و کسب دارایی و ثروت مشروع را در جامعه تضعیف می‌کند، بلکه با تسهیل هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی، موجب تزلزل در بنیان‌های نظم عمومی و تقویت بی‌سامانی اجتماعی نیز می‌شود. بنابراین، پرداختن به علل و عوامل اجتماعی موثر در شکل‌گیری پدیده‌ی سرقت (از جمله عدم مشارکت در پیش‌گیری از وقوع آن) اهمیت زیادی دارد.

وقوع سرقت معلول انگیزه‌ها، شرایط، عوامل پیچیده‌ی بسیاری است که موضوع علوم مختلفی چون حقوق جزا، جرم‌شناسی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و... است. از آنجایی که این پدیده نه تنها به نظام مالی افراد مال‌باخته، بلکه به اقتصاد و روان جامعه نیز لطمات جبران‌ناپذیری وارد می‌کند، پیش‌گیری از وقوع آن نقش به‌سزایی در حفظ امنیت و سلامتی جامعه دارد. اگر چه در گذشته برخورد با استفاده از قوه‌ی قهریه و دستگیری و مجازات سارقین به‌عنوان راهبرد اصلی مطرح بود، لیکن امروزه این روند (به‌ویژه در سطح جهانی) تغییر یافته و در کنار برخورد قهری با این موضوع، برخورد فرهنگی با آن نیز مد نظر متخصصین امر قرار گرفته است. در توضیح بیشتر این مطلب می‌توان گفت که اگر چه پیش‌گیری از وقوع جرایم به طور عام و سرقت به طور خاص جزو وظایف نیروی انتظامی است. لیکن باید توجه داشت که صاحبان اموال در قبال حفظ مال خود مسئولیت دارند و بدیهی است که هر چه این احساس مسئولیت کمتر باشد، خطر دستبرد به اموال آن‌ها بیشتر است. زیرا تجربه ثابت کرده سارقان به درجه‌ی غفلت و بی‌توجهی طعمه‌های خود و یا هوشیاری آن‌ها اهمیت خاصی می‌دهند.

آمارها نشان می‌دهد که جرم سرقت از نظر کثرت وقوع بعد از جرایم مربوط به مواد مخدر در صدر جرایم قرار داشته و بالاترین میزان را در بین زندانیان محکوم دارد. سرقت از جمله جرایمی است که در تمام گروه‌های سنی دیده می‌شود. از سوی دیگر با رشد ۲۷٪ جرم سرقت در سال گذشته در استان سمنان، موجب گردید اقدام به بررسی عوامل و زمینه‌های جرم سرقت در شهرستان سمنان و راه‌های پیشگیری از جرم و نقش مشارکت مردم در چارچوب یک پژوهش علمی نمایم تا با ارائه نتایج به‌دست آمده و راهکارهای پیشنهادی از نظر مطالعات علمی،

نقش مشارکت مردمی و عوامل مؤثر بر پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان ————— ۱۳

راهکارهای علمی و اجرایی مناسب از سوی نیروی انتظامی شهرستان سمنان تنظیم و تدوین گردد تا گامی در کاهش جرم سرقت در شهرستان سمنان برداشته شود.

هدف و فرضیه های تحقیق

هدف کلی تحقیق عبارت است از:

۱- شناسایی عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت مردم در پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان.

بر اساس مبانی نظری مطرح شده، فرضیه‌های تحقیق به صورت ذیل بیان می‌شوند:

۱- بین ارائه آموزش‌ها و راهکارهای پیشگیرانه از سرقت توسط رسانه‌های گروهی و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

۲- بین شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

۳- بین نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

۴- بین سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

معدفر (۱۳۸۷) در بررسی «هویت محله‌ای و پیشگیری از جرم» می‌آورد: محققان عوامل مختلفی برای توجیه افزایش میزان و نیز تنوع انحرافات در شهرها ذکر می‌کنند. اما آن‌چه امروزه اهمیت بسیار دارد و کمتر مورد توجه قرار گرفته است، پرداختن به بسترهایی است که زمینه‌های بروز انحرافات و آسیب‌های اجتماعی در شرهای بزرگ را فراهم می‌آورد. این بستر، کاهش همبستگی‌های اجتماعی و در پی آن، کاهش کنترل اجتماعی غیر رسمی در این شهرهاست. این مسئله باعث بی‌تفاوتی اجتماعی شهروندان در مواجهه با هنجارشکنی‌های اجتماعی شده است و ادامه‌ی این روند، منجر به احساس تعلق کمتر افراد به محل زندگی و شهر خود شده و در نتیجه هیچ مسئولیتی در قبال آن احساس نمی‌کنند و بیشتر سعی دارند چشم

خود را بر هنجارشکنی دیگران ببندند. بنابراین، هدف اصلی این تحقیق، بررسی نقش محله‌گرایی (تعلق محله‌ای) در کاهش و کنترل رفتارهای ناهنجار اجتماعی در شهر تهران است. جعفری (۱۳۸۵) در عوامل مؤثر بر سرقت به فقدان تاکتیک‌های انتظامی و سپس کمبود تجهیزات و امکانات خودرویی، نیروی انسانی خبره، مهاجرپذیر و موقعیت جغرافیایی، به ترتیب از عوامل مؤثر سرقت موتور سیکلت می‌داند.

پژوهش بایرام‌زاده (۱۳۸۴) به این نتایج منتهی شد که انجام به موقع تحقیقات محلی و بررسی عملی صحنه جرم، مسئولیت‌پذیری، استفاده به موقع و مؤثر از تجهیزات پلیسی، به‌روز بودن روش‌های انجام کار، عدم وجود پیچیدگی در سیستم بوروکراسی، تعامل کاری مالباختگان با عوامل انتظامی، داشتن مهارت، به‌روز کردن دانش کارکنان و نقش افسران تحقیق و نگهبانان در تشکیل پرونده اولیه در زمان رسیدگی به موقع در سرقت خودرو مؤثر است.

پایان‌نامه رئیسی (۱۳۸۳) نیز به این نتایج منتهی شد: در میان شیوه‌های مختلف آموزش‌های همگانی انتظامی، بیشترین تأثیر را به ترتیب: برنامه‌های تلویزیونی، اطلاعیه‌های نوشتاری، شیوه آموزش از طریق برنامه‌های رادیو و آموزش مستقیم دارد. در میان برنامه‌های تلویزیون بیشترین تأثیر را برنامه‌های فیلم و سریال و پس از آن مصاحبه مسئولین داشته است. در شیوه‌های اطلاعیه نیز، اطلاعیه نوشتاری بیشترین تأثیر و پس از آن تابلوهای شهری و پس از آن پخش بروشورها تأثیرگذار است.

میرساردو و حسینی (۱۳۸۹) در مقاله خود با عنوان «بررسی نقش مشارکت‌های مردمی در پیشگیری از سرقت منزل» یکی از مسائلی که پلیس اکثر کشورها با آن مواجه است را افزایش انحرافات و جرایم به ویژه سرقت می‌دانند. آنها این معضل را عمدتاً ناشی از مسائل اقتصادی دانسته و معتقدند هر قدر اعضای جامعه نسبت به آن تفاوت باشند، میزان وقوع آن افزایش می‌یابد. سمنان از جمله شهرهایی است که میزان سرقت در آن بالاست، به همین دلیل در مقاله حاضر به بررسی نقش مشارکت‌های مردمی در پیشگیری از سرقت منزل از نظر رؤسا، مدیران و مسئولین انتظامی شهرستان سمنان پرداخته شده است. نتایج حاکی از آن است که بین آموزش شهروندان در زمینه پیشگیری از سرقت منزل، رشد فرهنگی شهروندان در مشارکت، نوع برخورد پلیس با مردم، استفاده بیشتر شهروندان از فناوری جدید امنیت منزل، احساس مردم از داشتن پلیس مقتدر، اطلاع کافی شهروندان از تاثیر عینی مشارکت در ارتقاء

امنیت، عملکرد پلیس در زمینه پیشگیری از سرقت منزل و مشارکت عمومی با پلیس در پیشگیری از دزدی وجود دارد.

ملکی آهنگران (۱۳۸۶) اشاره می‌کند: بین اقدامات پلیس و طراحی محیطی و معماری فضای قابل دفاع و آموزش همگانی و کاهش فرصت ارتکاب سرقت رابطه وجود دارد. محسنی (۱۳۸۶) آمادگی جسمی، توانایی ذهنی و استفاده از تجربیات عملی کارکنان گشت کلانتری و پاسگاه، تجهیز کارکنان، داشتن خودرو و موتور سیکلت مناسب، حضور مستمر و مؤثر گشت در بیشتر ساعات وقوع جرم در مناطق آلوده و جرم‌خیز در پیشگیری انتظامی از سرقت منزل تأثیر دارد.

مفهوم‌شناسی و ادبیات تحقیق

تعریف جرم

جرم پدیده‌ای اجتماعی و جهانی است و تحت عناوینی چون: سرپیچی، سرکشی، رفتار انحرافی و ناپسند با خلقت بشر آغاز شده است. غالباً جرم را به بیماری تشبیه کرده‌اند؛ ولی نزدیک کردن این دو مفهوم دقیقاً درست نیست. زیرا بیماری در عالم واقع، با نشانه و علائم و نمودارهایی مشخص می‌شود که جنبه‌ی محسوس و ملموس دارد و ممکن است به خودی خود مورد بررسی قرار گیرد، اما هیچ عملی نیست که به خودی خود جرم باشد. آسیب‌ها و زیان‌های عملی هر قدر مهم باشد، مرتکب آن هنگامی مجرم تلقی می‌شود که افکار عمومی و اعتقاد گروهی وی را مجرم بشناسند. به عبارت دیگر، آنچه که عملی را به جرم تبدیل می‌کند، جنبه عینی و بیرونی عمل نیست؛ بلکه تعیین‌کننده جرم، قضاوتی است که جامعه در مورد آن عمل دارد (کی‌نیا، ۱۳۸۷: ۴۸) و جرم پدیده‌ای نسبی و کاملاً اجتماعی است.

جرم در حالت انزوا معنی و مفهومی ندارد و در زمان و مکان متغیر است. آنچه را که در یک زمان در بین برخی ملت‌ها جرم محسوب می‌شده یا می‌شود؛ ممکن است در زمان و مکان دیگر جرم نباشد (ستوده، ۱۳۷۶: ۶۶). در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ نیز در تعریف جرم آورده: «هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده جرم محسوب می‌شود». به بیان دیگر، هر فعل یا ترک فعلی که نظم، صلح و آرامش اجتماعی را مختل سازد و قانون برای آن مجازات تعیین کرده باشد «جرم» محسوب می‌شود.

تعریف لغوی سرقت

سرقت از نظر لغوی، کلمه‌ای عربی است که از ماده «سَرَقَ» به فتح یا کسر «را» به معنای دزدیدن و مصدر آن «سرقه» است و «سارق» به معنای دزد و مؤنث آن «سارقه» می‌باشد که استراق سمع نیز به معنای دزدانه گوش دادن از همین ماده گرفته شده است (صبری، ۱۳۸۷: ۳۴). در فرهنگ لغت فارسی عمید، سرقت به معنای دزدیدن چیزی، دزدی کردن یا بردن مال دیگری آمده است. و در فرهنگ لغت فارسی معین نیز همین تعریف را از سرقت آورده است (معین، ۱۳۷۶: ۱۸۶۹).

در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ قانون‌گذار در ماده ۲۶۷ جرم سرقت را این‌طور تعریف نموده است: «سرقت عبارت است از ربودن مال متعلق به غیر است» در این ماده بر خلاف ماده ۱۹۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۸ قید «پنهانی» را حذف کرده است. زیرا بسیاری از حقوقدانان پنهانی بودن را از جمله شرایط سرقت حدی می‌دانستند و بر این عقیده بودند که تعاریف ارائه شده نمی‌تواند تعریف کلی سرقت باشد. پس با توجه به تعریف قانون جدید می‌توان دریافت که قانون‌گذار با توجه به سیر تکاملی تعریف جرم سرقت به یک تعریف جامع و کامل دست‌یافته که به اختلافات گذشته در بحث جرم سرقت خاتمه داده است.

تعریف مشارکت

مشارکت^۱ به معنی به‌کار گرفتن منابع شخصی به‌منظور سهیم شدن در یک اقدام جمعی است (محسنی، ۱۳۸۲: ۱۲). مشارکت عملی جمعی، آگاهانه و داوطلبانه است که در بردارنده دخالت شهروندان در امور عمومی و در سطوح مختلف تصمیم‌گیری‌های اداری و سیاسی و انداختن رأی به صندوق تا مساعدت مستقیم به ارضای نیازهای اجتماعی و همچنین دخالت مردم در کارکرد سازمان‌هایی است که حیات کاریشان به آن بستگی دارد. همچنین، مشارکت درگیری مردم در سازمان‌های مذهبی و غیر مذهبی، انجمن‌ها و جنبش‌هایی از همه نوع که حیات اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، اما مستقیماً به توزیع قدرت مربوط نمی‌شوند و جنبش‌هایی که زندگی خصوصی را متأثر می‌سازد ولی به‌طور مستقیم با اهداف اقتصادی مرتبط نیستند را دربر می‌گیرد (جباری، ۱۳۷۸: ۱۲).

---

^۱ Participation

تعریف پیشگیری از بزهکاری که در چند سال اخیر عمده ادبیات جرم‌شناسی را به خود اختصاص داده است، نحوه اجرا و توسعه و تدابیر آن، از یک کشور به کشور دیگر فرق می‌کند (Jiily, 2003: 85). برخی آن را نوعی مداخله از طریق اتخاذ تدابیر برای جلوگیری یا کاهش خطرات ارتکاب یا کاهش نتایج احتمالی می‌دانند (fourcaudot, 1991: 1). موریس کوسن^۱ جرم‌شناس کانادایی، پیشگیری را چنین تعریف می‌کند: «مجموعه اقدام‌ها و تدابیر غیر قهرآمیز که با هدف خاص مهار بزهکاری، کاهش احتمال جرم، کاهش وخامت جرم، پیرامون علل جرایم اتخاذ می‌شود» (Maurice cusson, 2002: 28). در این تعریف چنانچه بزهکار در محاسبه خود، میزان سود احتمالی را در مقایسه با تلاش و زحمت و نیز خطرات موجود، ضعیف بداند از ارتکاب جرم منصرف خواهد شد. البته تعریف پیشگیری موضوع چندان آسانی هم نیست. زیرا غالب نویسندگان به بررسی پیشگیری می‌پردازند، بدون آنکه از قبل نسبت به تعریف و توجیه آن اقدام کنند.

روش تحقیق

این مطالعه از نوع پیمایش اجتماعی^۲ بوده و اطلاعات تحقیق با استفاده از تکنیک پرسشنامه همراه با مصاحبه جمع‌آوری شده است. در این تحقیق برای سنجش هر یک از متغیرهای اصلی پژوهش از گویه‌های مربوطه در قالب طیف لیکرت استفاده گردیده است. اعتبار و روایی طیف لیکرت در آزمون مقدماتی و نهایی مورد تأیید قرار گرفته است. پس از جمع‌آوری داده‌های تحقیق، با استفاده از نرم‌افزار SPSS و فعالیت‌های آماری مربوطه، تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق صورت گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل جمعیت فعال (۶۵-۱۵) سال شهرستان سمنان در سال ۱۳۹۳ است که با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۲۹۶ نفر برآورد شد که با استفاده از روش تصادفی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اعتبار و روایی مقیاس‌های تحقیق با استفاده از آلفای کرونباخ بررسی و مورد تأیید قرار گرفته است.

---

¹ Maurice cusson

² Social Survey

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی: تحلیل آمار توصیفی نشان می‌دهد که میانگین سن پاسخ‌دهندگان ۲۲/۴۳ سال است. به طوری که ۴۲/۶ درصد از آنها در رده سنی ۲۰ تا ۲۴ سال قرار دارند. از نظر جنسیت بیشتر پاسخ‌دهندگان با جنسیت زن (۶۲درصد) و از نظر تحصیلات بیشتر افراد دارای مدرک کارشناسی هستند. همچنین ۴۸ درصد از پاسخ‌دهندگان بالای مدت بیست سال در استان سمنان ساکن بوده‌اند.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه تحقیق

درصد	فراوانی		
۴۲/۶	۱۲۶	۲۰-۲۴	سن (سال)
۳۴/۸	۱۰۳	۲۵-۳۴	
۱۵/۵	۴۶	۳۵-۴۴	
۲/۷	۸	۴۵-۵۴	
۴/۴	۱۳	۵۵-۶۴	
۶۲	۱۸۴	زن	جنسیت
۳۸	۱۱۲	مرد	
۶/۸	۲۰	زیر دیپلم	سطح تحصیلات
۲۳/۹	۷۱	دیپلم	
۱۷/۳	۵۱	فوق دیپلم	
۳۷/۲	۱۱۰	کارشناسی	
۱۰/۱	۳۰	کارشناسی ارشد	
۴/۷	۱۴	دکتری	
۳۱	۹۳	زیر ده سال	مدت سکونت (سال)
۲۱	۶۱	ده تا بیست سال	
۴۸	۱۴۲	بالای بیست سال	

نقش مشارکت مردمی و عوامل مؤثر بر پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان ————— ۱۹

یافته‌های استنباطی: در این قسمت مقاله با استفاده از آزمون‌های آماری، داده‌ها تحلیل و پرسش‌های تحقیق پاسخ داده می‌شود.

آزمون تحلیل واریانس: برای آزمون خطی بودن رابطه بین مؤلفه‌های مشارکت مردمی و مؤلفه‌های فعالیت‌های پلیس از آزمون واریانس استفاده شد. مقادیر توزیع F و سطح معنی‌داری محاسبه شده، در قالب جداول ۲ تا ۸ ارائه شده است.

جدول ۲: آزمون تحلیل واریانس، رابطه بین مؤلفه مشارکت مردمی و ارتقاء سطح امنیت در جامعه

متغیرها	سطح معنی‌دار	F	تعداد نمونه
ارتقاء سطح امنیت توسط پلیس	۰/۰۰۵	۶/۷۴۳	۲۹۶
حمایت پلیس از مردم	۰/۰۳۱	۴/۱۴۶	۲۹۶
آشنایی مردم با وظایف پلیس	۰/۰۰۵	۷/۰۶۲	۲۹۶
حضور پلیس در بین مردم	۰/۰۲۷	۳/۱۲۱	۲۹۶
رعایت دقیق قوانین توسط پلیس	۰/۰۴۳	۴/۱۶۳	۲۹۶
استفاده از پلیس افتخاری	۰/۰۰۰	۲۹/۰۱۱	۲۹۶
تقدیر از شهروندان توسط پلیس	۰/۰۰۹	۷/۵۴۳	۲۹۶

از آنجایی که سطح معنی‌داری تمامی موارد کمتر از خطای ۰/۰۵ می‌باشد، یعنی رابطه تمامی متغیرهای مستقل مفروض از مشارکت مردمی با ارتقاء امنیت در سطح شهرستان سمنان، حمایت پلیس از مردم، آشنایی مردم با وظایف پلیس، حضور موثر پلیس در بین مردم، رعایت دقیق قوانین توسط پلیس، استفاده از پلیس افتخاری و تقدیر از شهروندان، خطی است. بنابراین می‌توان همبستگی خطی بین آنها را بررسی نمود.

بررسی فرضیه‌های تحقیق

آزمون فرضیه اول پژوهش:

H0: بین ارائه آموزش‌های پیشگیری از سرقت توسط رسانه‌های گروهی و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین ارائه آموزش‌های پیشگیری از سرقت توسط رسانه‌های گروهی و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول شماره (۳)، بر اساس تحلیل آزمون همبستگی پیرسون که جهت بررسی رابطه بین ارائه آموزش‌های پیشگیری از جرم سرقت توسط رسانه‌های گروهی و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان اجرا گردید، نتایج آماری حاصل از آن نشان می‌دهد ارائه آموزش‌های پیشگیری از سرقت توسط رسانه‌های گروهی نسبت به پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۲۰۶ این رابطه مستقیم می‌باشد. در نتیجه H1 تأیید و H0 رد می‌شود.

جدول ۳: آزمون همبستگی پیرسون بین رابطه بین ارائه آموزش‌های پیشگیری از جرم سرقت توسط

رسانه‌های گروهی و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان

آزمون پیرسون			متغیر وابسته: ارائه آموزش‌های پیشگیری از سرقت توسط رسانه‌های گروهی
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان
۲۹۶	۰/۰۲۴	۰/۲۰۹	

آزمون فرضیه دوم پژوهش:

H0: بین شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول ۴، بر اساس تحلیل آزمون همبستگی پیرسون که جهت بررسی رابطه بین شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان اجرا گردید، نتایج آماری حاصل از آن نشان می‌دهد شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان نسبت به پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۱۷۲ این رابطه مستقیم است. در نتیجه H1 تأیید و H0 رد می‌شود.

جدول ۴: آزمون همبستگی پیرسون بین شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان

آزمون پیرسون			متغیر وابسته: شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان
۲۹۶	۰/۰۰۳	۰/۲۲۰	

آزمون فرضیه سوم پژوهش:

H0: بین نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارند.

H1: بین نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول شماره (۵)، بر اساس تحلیل آزمون همبستگی پیرسون که جهت بررسی رابطه بین نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان اجرا گردید، نتایج آماری حاصل از آن نشان می‌دهد نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان نسبت به پیشگیری از جرم سرقت در

شهرستان سمنان با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۲۱۲ این رابطه مستقیم است. در نتیجه فرضیه H1 تأیید و H0 رد می‌شود.

جدول ۵: آزمون همبستگی پیرسون بین شناسایی و نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان

آزمون پیرسون			متغیر وابسته: شناسایی و نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان
۲۹۶	۰/۰۰۴	۰/۲۱۲	

آزمون فرضیه چهارم پژوهش:

H0: بین سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود ندارد.

H1: بین سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به یافته‌های حاصل از جدول ۶، بر اساس تحلیل آزمون همبستگی پیرسون که جهت بررسی رابطه بین سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) و پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان اجرا گردید، نتایج آماری حاصل از آن نشان می‌دهد سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) نسبت به پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد معنادار می‌باشد و با وجود ضریب همبستگی ۰/۰۵۸ این رابطه مستقیم است. در نتیجه فرضیه H1 تأیید و H0 رد می‌شود.

جدول ۶: آزمون همبستگی پیرسون بین سازمان‌های دولتی و عمومی در پیشگیری از جرم سرقت در

شهرستان سمنان

آزمون پیرسون			متغیر وابسته: سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی)
تعداد	سطح معناداری	ضریب پیرسون	پیشگیری از جرم سرقت در شهرستان سمنان
۲۹۶	۰/۱۵۴	۰/۰۵۸	

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

سرقت یکی از واقعیت‌های انکار ناپذیر موجود در جامعه است که امنیت عمومی، اجتماعی و اقتصادی شهروندان را با خطر مواجه می‌کند. هیچ‌گاه نمی‌توان بطور مطلق از جرم سرقت پیشگیری نمود اما می‌توان میزان وقوع آن را با اجرای برنامه‌های منسجم کاهش داد. همچنین پلیس به تنهایی توانایی مقابله و پیشگیری از جرم سرقت را ندارد و باید همه مردم و نهادها به صورت همه جانبه با پلیس همکاری نمایند. با توجه به نتیجه تحلیل داده‌های مورد مطالعه در جامعه آماری تحقیق، می‌توان دریافت که هر چقدر عملکرد، حضور و فعالیت پلیس در جامعه پُررنگ‌تر باشد، طبیعتاً رضایت مردم از پلیس بیشتر می‌باشد که این امر مشارکت بیشتر مردم با پلیس را به همراه خواهد داشت. همچنین تمامی شاخص‌های مرتبط با مشارکت از سوی پلیس در فرآیند مشارکت مردمی و پیشگیری از سرقت موثر است. لیکن میزان اهمیت آنها در این خصوص متفاوت بوده و تأثیر قابل توجهی میان تأثیر هر کدام از این شاخص‌ها مشاهده می‌شود. نتایج حاصل از بررسی فرضیه‌های تحقیق نشان داد که بین شاخص‌های آموزش‌های پیشگیری از جرم سرقت توسط رسانه‌های گروهی، شناسایی و نظارت پلیس بر افراد ولگرد و معتادان، شناسایی و نظارت پلیس بر جمعیت حاشیه‌نشین شهرستان سمنان و سازمان‌های دولتی و عمومی (شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، مسکن و بهزیستی) از نظر پیشگیری از جرم سرقت در

شهرستان سمنان رابطه معناداری وجود دارد و از آن جایی که علامت ضریب همبستگی آنها مثبت است، تغییرات آنها هم جهت می‌باشد.

پیشنهادهای کاربردی

نتایج حاصل پژوهش و همه گویه‌های مندرج در پرسشنامه تحقیق از اهمیت ویژه مشارکت مردم در پیشگیری از سرقت برخوردار هستند. بنابراین با توجه به نتایج حاصل از پژوهش عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در پیشگیری از جرم سرقت به شرح ذیل اعلام می‌شود:

۱- تجهیز کردن کلانتری‌ها به خودروهای مدرن و مجهز به رایانه و موتور سیکلت‌های پیشرفته، ایجاد سیستم کنترلی گشتی‌ها از طریق کلانتری‌ها و مرفوک شهرستان در حوزه استحفاظی از طریق راه‌اندازی سیستم GPS، بازسازی کلانتری‌ها و ایجاد فضای مطلوب برای خدمت، ایستگاه و پست‌های استقرار پلیس از عوامل مهم در پیشگیری از جرم سرقت خواهند بود.

۲- معاونت اجتماعی نیروی انتظامی با مشارکت صدا سیما نسبت به برنامه سازی پیرامون هشدارهای پلیسی و نمایش آن در قالب آموزش همگانی به خانواده‌ها اقدام نماید.

۳- تجزیه و تحلیل آمار جرایم سرقت توسط کارشناسان انتظامی از طریق نشست‌های تخصصی، اتاق فکر تا به جمع‌بندی مناسبی در خصوص مقابله با تغییر شگرد سارقان دست یابند.

۴- پلیس با همکاری شهرداری و بهزیستی نسبت به شناسایی و اسکان افراد ولگرد در اماکن مناسب اقدام نمایند و به کارگیری این افراد در خدمات شهری و شرکت‌ها تا زمینه‌های گرایش آنان به جرم از بین برود.

۵- اجرای طرح‌های جمع‌آوری معتادین مشخص توسط پلیس و تحویل ایشان به مراکز ترک اعتیاد که سازمان بهزیستی و شهرداری‌ها نیز به‌عنوان سازمان‌های معین در زمینه گسترش مراکز ترک اعتیاد می‌توانند مؤثر باشند.

۶- ایجاد برچسب ایمنی در برابر جرم برای ساختمان‌ها از سوی شهرداری توسط کارشناسان شهرداری و نیروی انتظامی که کارشناسان ضمن بازدید از ساختمان‌ها، پیشنهادات مناسب جهت افزایش ایمنی ساختمان در برابر جرم سرقت را ارائه دهند.

۷- الزام شهرداری نسبت به ساخت ساختمان‌های متروکه و نیمه کاره که به علل متفاوت ساخت و ساز در آنها متوقف شده و یا به کلی رها شده‌اند.

۸- اقدامات شهرداری جهت از بین بردن فضاهای مناسب برای اختفاء سارقین جهت زورگیری و کیف قاپی نظیر پل‌های عابر پیاده که به علت نصب تابلوهای تبلیغاتی در دو طرف آنها باعث ایجاد فضای کور می‌شود و این شرایط در ساعات پایانی شب محل مناسبی برای سارقان فراهم می‌آورد.

۹- انعکاس اخبار دستگیری‌ها و کشفیات به نحو گسترده و با جو سازی بالا تا با این اقدام عملیات روانی بر جامعه مجرمین اعمال تا موجب هراس سارقان و مجرمین از مأمورین نیروی انتظامی گردد.

۱۰- پلیس با نهادهای فرهنگی مانند دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی، مدارس و مساجد و... برای آموزش‌های پیشگیری از وقوع جرم به منظور هشدارهای پلیسی به جامعه تعامل داشته باشد.

۱۱- در دسترس بودن پلیس و حضور به موقع و سریع در مواقع نیاز و اضطرار و همچنین برخورد قاطعانه با سارقان و مجرمین برای بالا بردن میزان اعتماد مردم به پلیس تا از این طریق مردم به پلیس اعتماد نموده که این امر موجب جلب مشارکت مردم می‌شود.

۱۲- برگزاری کلاس‌ها و جلسات هم‌اندیشی با مردم و معتمدین محلی و ارائه برنامه‌ها و عملکرد پلیس در جهت ایجاد و بالا بردن سطح مشارکت مردم با پلیس.

۱۳- ارائه آموزش لازم به پلیس برای رفتار مناسب و شایسته با مردم، استفاده از لباس فرم مناسب و شکیل و ظاهر تحسین برانگیز به منظور جلب اعتماد بیشتر مردم.

فهرست منابع

- جباری، حبیب (۱۳۷۸). مشارکت و توسعه اجتماعی، مجموعه مقالات همایش توسعه اجتماعی وزارت کشور.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۰). درآمدی بر دایره‌المعارف علوم اجتماعی، تهران: انتشارات کیهان.
- ستوده، هدایت‌ا... (۱۳۷۶). آسیب‌شناسی اجتماعی، تهران: آوای نور.
- شعبانی، محمدحسین (۱۳۷۰). جرم سرقت در فقه و مبانی اسلام، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد.
- شیخوندی، داور (۱۳۷۹). جامعه‌شناسی انحرافات، مسائل جامعه‌ی، مشهد: نشر مرنذیز.
- صبری، نورمحمد (۱۳۷۸). جرم سرقت در حقوق کیفری ایران و اسلام، تهران: انتشارات ققنوس.
- عمید، حسن (۱۳۶۹). فرهنگ فارسی، تهران: انتشارات امیر کبیر.
- کردلو، جعفر (۱۳۸۶). نقش کاربردی اراضی در پیشگیری از جرم سرقت ابهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی.
- کی‌نیا، مهدی (۱۳۸۷). مبانی جرم‌شناسی، جلد اول، چاپ نهم، انتشارات دانشگاه تهران.
- محسنی، منوچهر و جاراللهی، عذرا (۱۳۸۲). مشارکت اجتماعی در ایران، تهران: آرون.
- معین، محمد (۱۳۸۵). تهران: انتشارات بی‌تا.
- هوشمند، احسان و کوه‌شکاف، ناهید (۱۳۸۳). پدیده‌ی سرقت و عوامل اجتماعی مرتبط با آن در استان کردستان (۱۳۷۷-۱۳۷۶)، مجموعه مقالات اولین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی در ایران، جلد ششم: مسایل و جرایم مالی اقتصادی و سرقت، تهران: انتشارات آگه.
- FOURCAUDOT, Martin et PROVOST, Lionel, prevention de la criminalite et relations communaires, mont ROYAL, modulo, 1991, p.3.
- JILLY, THOMAS, La prevention entre tradition et innovation, le cas allemande, RICP, no1, 2003, p.85.
- Cusson, Maurice, La crimmologie, paris, Hachette, coll, Les fondamentaux, 2002, p.3.